

wetenschappelijk bureau voor
onderzoek, expertise en advies op het
gebied van leefwijzen, verslaving en
daaraan gerelateerde maatschappelijke
ontwikkelingen

Klantprofielen van jongeren die zich melden bij het Jongerenloket

Alice Hammink
Elske Wits

Colofon

Klantprofielen van jongeren die zich melden bij het Jongerenloket

Auteurs:

Alice Hammink, MSc

Ir. Elske Wits

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de GGD Rotterdam Rijnmond en het Jongerenloket.

Rotterdam, juli 2013

IVO Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving

Heemraadssingel 194

3021 DM Rotterdam

T +31 10 425 33 66

F +31 10 276 39 88

E secretariaat@ivo.nl

W www.ivo.nl

Inhoud

1.	Achtergrond	1
2.	Klantprofielen van jongeren die zich melden bij het Jongerenloket	3
2.1	Jongeren met verslavingsproblemen	3
2.2	(Dreigend) dakloze jongeren	4
2.3	Delinquente jongeren	6
2.4	Jongeren met psychische problemen	7
2.5	Jongeren met een cognitieve beperking	8
2.6	Overzicht van de kenmerken van de groepen	9
3.	Conclusie en aanbevelingen	12
	Literatuur	14
	Bijlage 1. Onderzoeksmethoden	15
	Latente Klasse Analyse	15
	Beschrijvende analyses	19

1. Achtergrond

Bij het Jongerenloket in Rotterdam kunnen Rotterdamse jongeren in de leeftijd van 16 tot 27 jaar onder andere terecht voor vragen op gebied van onderwijs, werk, inkomen en huisvesting. Het Jongerenloket begeleidt deze jongeren vervolgens bij het vinden van de juiste opleiding of het zoeken naar een baan of andere vorm van dagbesteding. Vaak gaat het om jongeren die geen startkwalificatie en weinig tot geen werkervaring hebben.

Tijdens het intakegesprek met de jongere wordt de Zelfredzaamheid Matrix (ZRM) ingevuld. Hiermee wordt relatief snel, eenvoudig en op gestandaardiseerde wijze inzicht verkregen in het dagelijks functioneren van een jongere. De ZRM bestaat uit elf leefgebieden waarop de zelfredzaamheid wordt ingeschat: inkomen, dagbesteding, huisvesting, gezinsrelaties, geestelijke gezondheid, fysieke gezondheid, verslaving, ADL-vaardigheden, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie. In de ZRM worden vijf niveaus van zelfredzaamheid gehanteerd, van minimale zelfredzaamheid (score 1) tot volledige zelfredzaamheid (score 5).

Het Jongerenloket wil graag inzicht in de groep jongeren die zich meldt bij het Jongerenloket door het vaststellen van klantprofielen. Een klantprofiel bevat een specifieke combinatie van kenmerken van een categorie klanten. Deze kenmerken kunnen onder andere betrekking hebben op de gezondheid en leefsituatie van de doelgroep, en op de ervaren hulpbehoefte van de groep (Wits, Rodenburg, & Knibbe, 2007). Het doel van het bepalen van klantprofielen is om voor de verschillende doelgroepen het (zorg-)aanbod te specificeren, of nieuwe interventies te ontwikkelen.

Eerder onderzoek naar klantprofielen van de meest kwetsbare jongeren die zich melden bij het Jongerenloket (Hammink & Schrijvers, 2013) leverde drie klantprofielen op: 'Kwetsbare jongeren: (dreigend) dakloos en delinquent', 'Kwetsbare jongeren: (dreigend) dakloos met een instabiel sociaal netwerk' en 'Kwetsbare jongeren: met gezondheidsproblemen'. De wens bestond echter bij het Jongerenloket om voor de gehele populatie jongeren die zich melden bij het Jongerenloket klantprofielen vast te stellen. Dit onderzoek heeft daarom als onderzoeksvraag:

'Welke klantprofielen kunnen worden onderscheiden binnen de totale groep jongeren die zich meldt met een hulpvraag bij het Rotterdamse Jongerenloket?'

In bijlage 1 wordt een beschrijving gegeven van de gebruikte onderzoeksmethoden. De intakegegevens van alle jongeren (n=2449) die zich tussen 1 september 2012 en 31 maart 2013 hebben gemeld bij het Jongerenloket zijn geanalyseerd. Dit betreft ook de jongeren die direct verwezen zijn naar het Centraal Onthaal Jongeren (COJ). Zij zijn (dreigend) dakloos en krijgen geen begeleiding van reguliere jongerencoaches, maar worden begeleid vanuit het COJ. Sinds 2013 meldt zich bovendien een nieuwe groep jongeren bij het Jongerenloket, namelijk de jongeren die zich eerder bij de Werkpleinen meldden vanwege een hulpvraag op het gebied van

werk of inkomen. Ook deze groep is meegenomen in de analyse. In totaal was 58,5% van de jongeren man en was de gemiddelde leeftijd 21,9 jaar.

2. Klantprofielen van jongeren die zich melden bij het Jongerenloket

In dit onderzoek hebben we enkele klantprofielen van jongeren nader in kaart gebracht. Deze klantprofielen zijn gemaakt van groepen jongeren met verslavingsproblemen, (dreigend) dakloze jongeren, jongeren die problemen hebben met justitie, jongeren met psychische problemen en jongeren met een (vermoeden van) een cognitieve beperking. Van deze groepen jongeren verwachten we op basis van de literatuur en praktijkkennis dat ze extra aandacht verdienen in de hulpverlening, omdat hun problemen op korte of lange termijn gevolgen hebben voor de mate van zelfredzaamheid. De profielen worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Per profiel wordt in een tekstbox beschreven hoe de jongeren in dit profiel verschillen van de rest van de jongeren. Hierin worden alleen de significante verschillen beschreven.

2.1 Jongeren met verslavingsproblemen

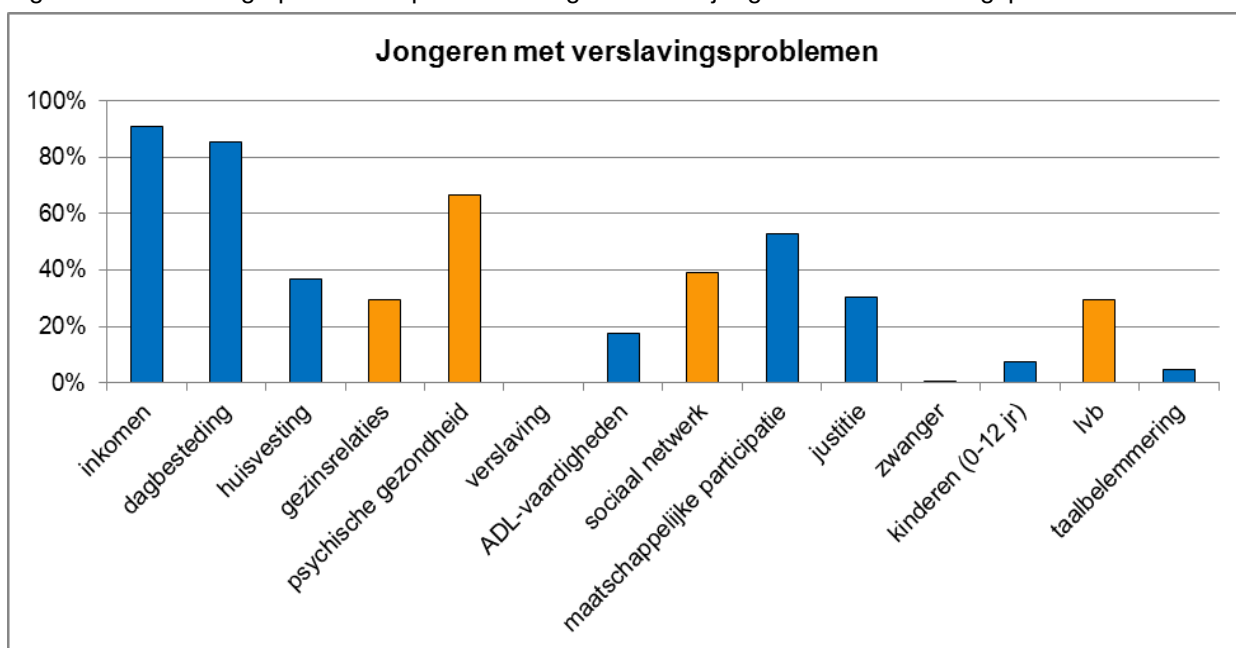
Jongeren die overmatig alcohol of drugs gebruiken hebben een grotere kans om uit te vallen op school dan jongeren die geen of weinig middelen gebruiken. Uit een longitudinale studie bleek dat als het middelengebruik bij een jongere toeneemt, de kans op schooluitval ook toeneemt (King, Meehan, Trim, & Chassin, 2006). Voor veel jongeren die zich melden bij het Jongerenloket is het terugkeren naar onderwijs een belangrijke vervolgstap. Jongeren met problemen op het gebied van verslaving hebben mogelijk minder kans om succesvol een opleiding af te ronden dan jongeren die geen problemen hebben met alcohol of drugs. In de ZRM valt onder verslaving ook nicotineverslaving, dus roken. Waar je van alcohol en drugs kan zeggen dat het bij problematisch gebruik invloed heeft op het functioneren van de jongere op verschillende leefgebieden, is dat bij roken – zeker op korte termijn - niet het geval.

Het is lastig middelengebruik van een jongere bij een intakegesprek in te schatten (Hammink & Schrijvers, 2013), waardoor er waarschijnlijk sprake is van een onderrapportage van problemen met verslaving. Omdat ZRM score 3 betekent dat er *'aanwijzingen zijn voor aan middelengebruik gerelateerde sociale, werkgerelateerde, emotionele of fysieke problemen'*, valt de ZRM-score 3 in dit onderzoek daarom ook binnen de definitie van problemen met verslaving. Problemen met verslaving is in dit onderzoek dus gedefinieerd als een ZRM score van 1 tot en met 3 op het leefgebied verslaving. Het kan in deze gevallen ook gaan om risicovol middelengebruik. Dit betreft een zodanige mate van middelengebruik, mogelijk in combinatie met andere factoren, dat dit een risico vormt voor de ontwikkeling van verslaving of anderszins ontwikkelingsbedreigend is.

De jongeren die problemen hebben met verslaving (N=225, 9,2%) zijn significant vaker man en hebben vaker problemen met **huisvesting, gezinsrelaties, psychische gezondheid, sociaal netwerk en ADL-vaardigheden** dan jongeren zonder verslavingsproblemen. Daarnaast is er bij jongeren die problemen hebben met verslaving vaker sprake van (het vermoeden van) een **cognitieve beperking**. Jongeren met verslavingsproblemen én een vermoedelijke cognitieve beperking (N=66, 29,3% van alle jongeren met verslavingsproblemen) hebben vaker last van problemen met hun psychische gezondheid en met justitie dan jongeren die wel verslavingsproblemen hebben, maar geen vermoedelijke cognitieve beperking.

In onderstaande figuur zijn de verschillen op de verschillende ZRM leefgebieden weergegeven.

Figuur 1.1 Percentage problemen per ZRM leefgebied voor jongeren met verslavingsproblemen*

* De oranje balken geven aan op welke leefgebieden de groep jongeren met verslavingsproblemen minder goed scoort dan de jongeren zonder verslavingsproblemen.

2.2 (Dreigend) dakloze jongeren

(Dreigend) dakloze jongeren worden via het Jongerenloket doorverwezen naar Centraal Onthaal Jongeren (COJ). COJ is een speciaal intake team voor jongeren in de leeftijd van 18-23 jaar die (dreigend) dakloos zijn. De aanpak van het COJ is erop gericht een bestaan als dak- en thuisloze jongere zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te bekorten, maar ook om deze jongeren zo snel mogelijk op een zo hoog mogelijk niveau van zelfredzaamheid en zelfstandigheid te brengen.

Uit eerder onderzoek blijkt dat onder dak- en thuisloze jongeren vaak sprake is van een verstandelijke beperking, psychische problematiek of verslavingsproblemen (Barendregt, Schrijvers, Baars, & Van de Mheen, 2011).

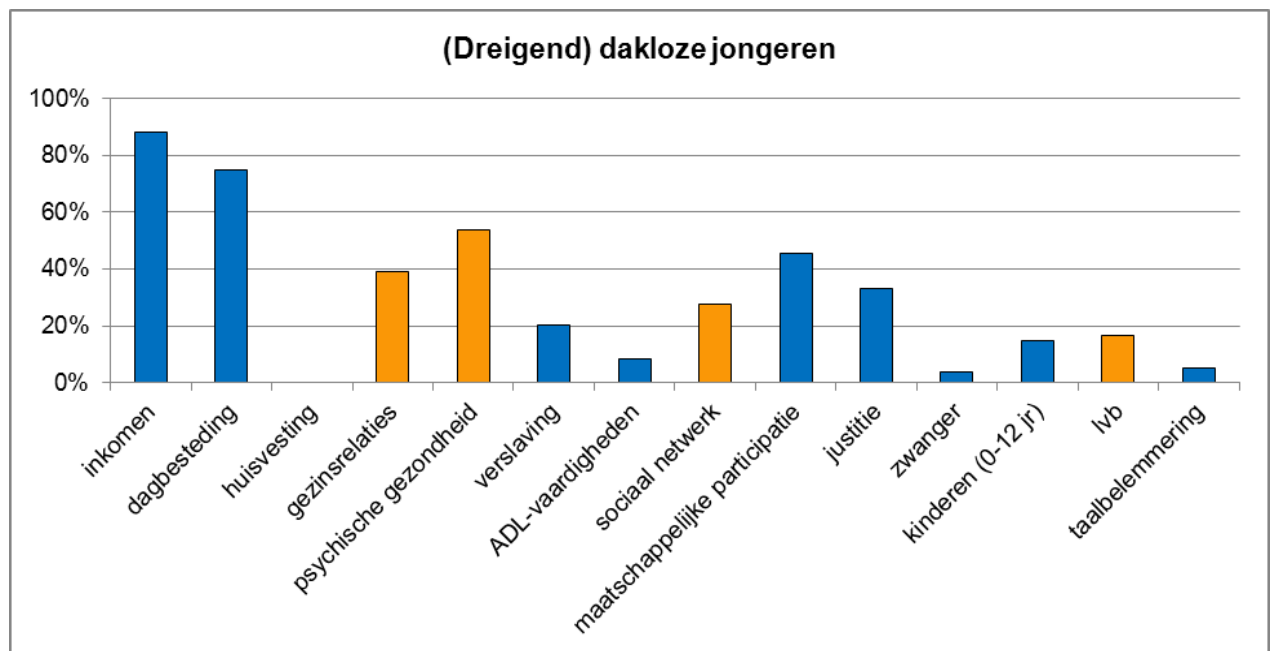
In deze analyse zijn problemen met huisvesting gedefinieerd als een ZRM-score van 1 of 2. Dit houdt in dat de jongeren:

- dakloos zijn of nu wonen in een voor wonen ongeschikte huisvesting en/of
- een onbetaalbare hypotheek of huur hebben en/of
- een dreigende huisuitzetting boven hun hoofd hebben hangen.

De (dreigend) dakloze jongeren (N=407, 16,6%) zijn vaker man en hebben vaker problemen met **gezinsrelaties**, **psychische gezondheid** en hun **sociaal netwerk** dan jongeren die niet (dreigend) dakloos zijn. Verder is er onder (dreigend) dakloze jongeren vaker sprake van het vermoeden van een **cognitieve beperking**. Jongeren met huisvestingsproblemen en een vermoedelijke cognitieve beperking (N=67, 16,5% van alle jongeren met huisvestingsproblemen) hebben vaker problemen met hun psychische gezondheid.

Deze resultaten bevestigen grotendeels de bevindingen van het genoemde onderzoek naar dak- en thuisloze jongeren. In de volgende figuur zijn de resultaten weergegeven in de vorm van een staafdiagram.

Figuur 1.2 Percentage problemen per ZRM leefgebied voor (dreigend) dakloze jongeren

* De oranje balken geven aan op welke leefgebieden de groep (dreigend) dakloze jongeren minder goed scoort dan de jongeren zonder huisvestingsproblemen.

2.3 Delinquente jongeren

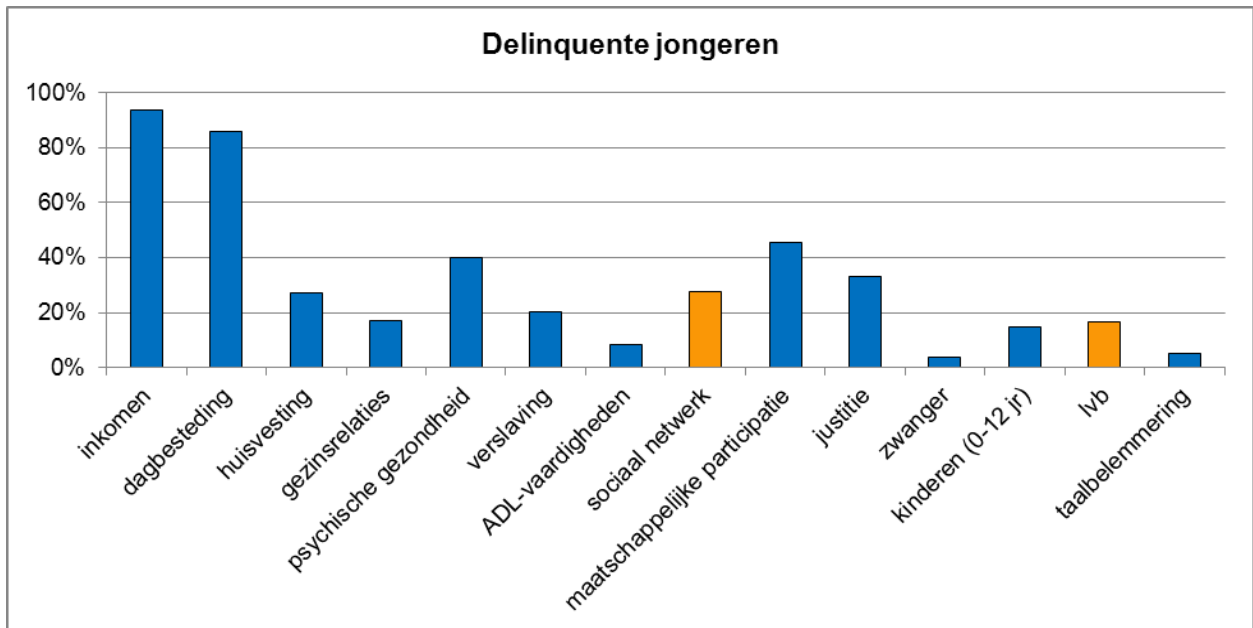
Jongeren die op jonge leeftijd in aanraking komen met politie of justitie hebben een grotere kans om uit te vallen op school. Jongeren die op jonge leeftijd (voor hun 18^e levensjaar) zijn gearresteerd bereiken een minder hoog opleidingsniveau dan hun leeftijdsgenoten die niet gearresteerd zijn. Daarnaast heeft vroeg crimineel gedrag grote invloed op crimineel gedrag op latere leeftijd (Webbink, Koning, & Martin, 2008). Ook het hebben van een strafblad heeft gevolgen op de langere termijn. Zo kan een jongere geen bewijs van goed gedrag krijgen voor bepaalde banen (in het onderwijs, kinderopvang of bij de politie) en is het mogelijk dat een verhuurder geen huis wil verhuren aan iemand met een strafblad.

In deze analyse zijn problemen met justitie gedefinieerd als een ZRM score van 1 tot en met 3. Het is lastig in te schatten welke problemen met justitie een jongere precies heeft, omdat de jongerencoaches van het Jongerenloket alleen kunnen af gaan op wat de jongere hen zelf vertelt. Mogelijk is er dus sprake van onderrapportage. Een score van 3 houdt in: *Incidenteel (eens per jaar) contact met politie en/of voorwaardelijke straf of invrijheidstelling*. Jongeren die een score van 3 hebben op dit leefgebied zouden eventueel een strafblad kunnen hebben, wat reden is om extra aandacht te besteden aan wonen en werken.

De jongeren die problemen hebben met justitie (N=501, 20,5%) zijn vaker man en hebben vaker problemen met hun **sociaal netwerk** (weinig steun van familie en/of weinig of geen contacten buiten een eventuele foute vriendenkring) dan jongeren zonder problemen met justitie. Bovendien is er bij deze jongeren vaker sprake van (het vermoeden van) een **cognitieve beperking**. Jongeren die problemen hebben met justitie en bij wie sprake is van (het vermoeden van) een cognitieve beperking (N=121, dat wil zeggen 24,2% van alle jongeren die problemen hebben met justitie) hebben vaker problemen met hun psychische gezondheid.

In de volgende figuur zijn de resultaten weergegeven in de vorm van een staafdiagram.

Figuur 1.3 Percentage problemen per ZRM leefgebied voor delinquente jongeren

* De oranje balken geven aan op welke leefgebieden de groep delinquente jongeren minder goed scoort dan de jongeren zonder problemen met justitie

2.4 Jongeren met psychische problemen

Veelvoorkomende psychische aandoeningen zijn depressie-, angst- en stemmingsklachten. Deze psychische problemen kunnen op jonge leeftijd een negatieve invloed uitoefenen op schoolprestaties. Ook kan het leiden tot problemen in het omgaan met andere kinderen.

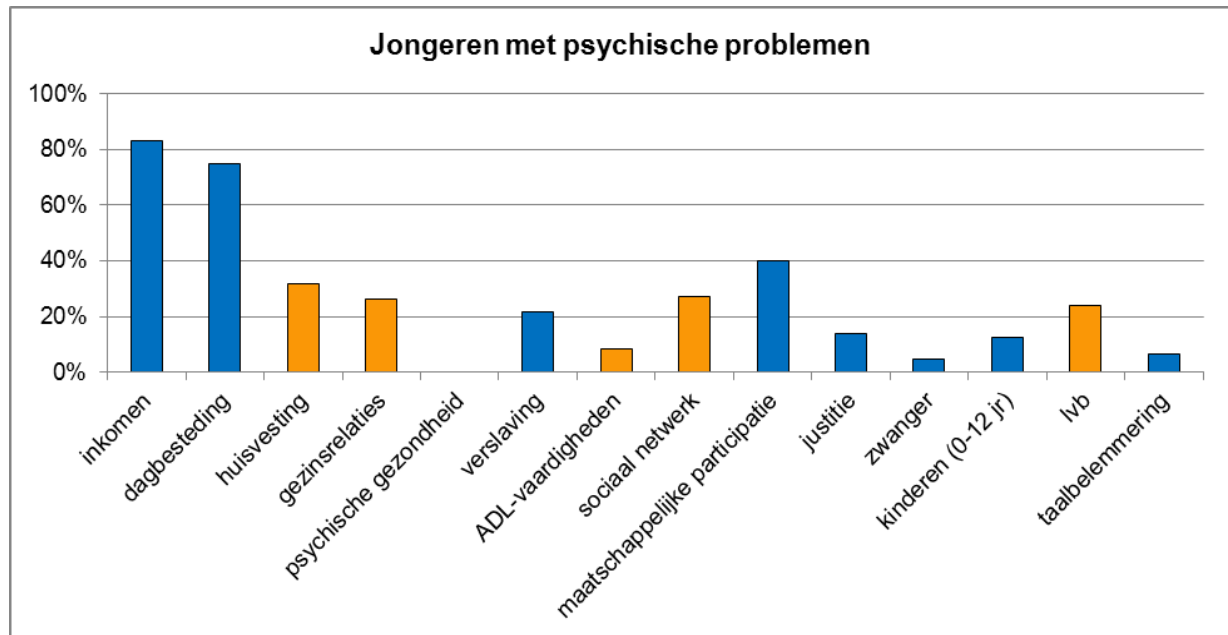
Uiteindelijk kan een depressie op jonge leeftijd zelfs van invloed zijn op de latere beroepsloopbaan. Na een depressie krijgen kinderen en jongeren vaak andere problemen, zoals onhandelbaar, crimineel of teruggetrokken gedrag, problematisch middelengebruik en een slechtere lichamelijke gezondheid. Angst- of stemmingsstoornissen kunnen ook invloed hebben op het gedrag van een jongere. Een jongere kan zich isoleren van zijn sociale omgeving (De Jong, 2009; Smit, Bohlmeijer, & Cuijpers, 2003).

In deze analyse zijn psychische problemen gedefinieerd als een ZRM score van 1 tot en met 3. De toelichting bij een ZRM score van 3 is: *Milde symptomen kunnen aanwezig zijn en/of enkele matige functioneringsmoeilijkheden door geestelijke problemen en/of behandeltrouw is minimaal.* Een score van 3 geeft dus al een kwetsbaarheid voor psychische problemen aan.

Jongeren met psychische problemen (N=693, 28,3%) hebben vaker problemen met **huisvesting, gezinsrelaties, ADL-vaardigheden en sociaal netwerk** dan jongeren zonder psychische problemen (figuur 1.4). Bij jongeren met psychische problemen is daarnaast vaker sprake van (het vermoeden van) een **cognitieve beperking** (N=165, 30,7% van alle jongeren die psychische problemen hadden). Er zijn geen verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot het voorkomen van psychische problemen.

Deze jongeren scoren op veel ZRM leefgebieden slechter dan jongeren zonder psychische problemen. In onderstaande figuur is dit goed te zien.

Figuur 1.4 Percentage problemen per ZRM leefgebied voor jongeren met psychische problemen

* De oranje balken geven aan op welke leefgebieden de groep jongeren met psychische problemen minder goed scoort dan de jongeren zonder psychische problemen

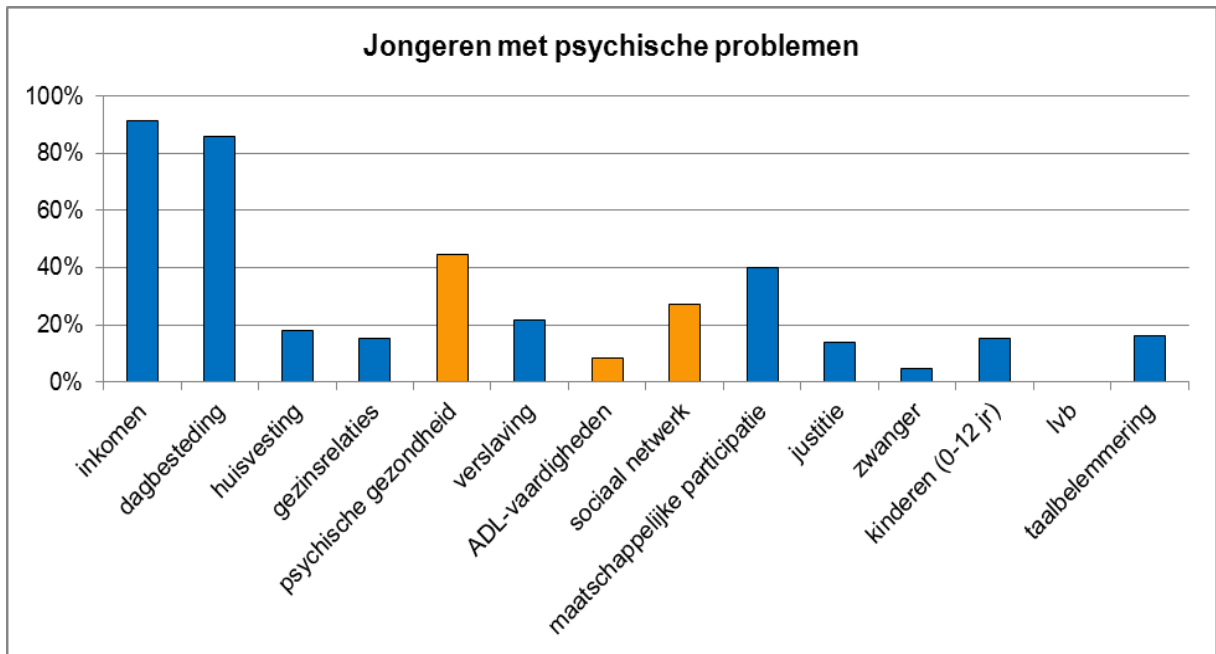
2.5 Jongeren met een cognitieve beperking

Jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB) hebben een beperkt sociaal aanpassingsvermogen en hebben blijvende ondersteuning nodig. Een beperkt sociaal aanpassingsvermogen houdt in dat het de persoon niet lukt om zich zonder hulp in sociale situaties te handhaven. Vaak liggen hier psychiatrische stoornissen, leerproblemen, problemen in de thuissituatie en/of een aandoening van medisch-organische aard aan ten grondslag. Zonder (langdurige) ondersteuning komt de persoon telkens opnieuw in de problemen (Moonen & Verstegen, 2006).

De jongeren met een (vermoedelijke) cognitieve beperking (N=372, 16,6%) zijn vaker man en hebben meer problemen op het gebied van **psychische gezondheid, ADL-vaardigheden en sociale relaties** dan jongeren waarbij geen sprake is van een (vermoedelijke) cognitieve beperking (figuur 1.5).

In de volgende figuur zijn deze verschillen weergegeven in de vorm van een staafdiagram.

Figuur 1.5 Percentage problemen per ZRM leefgebied voor jongeren met een cognitieve beperking

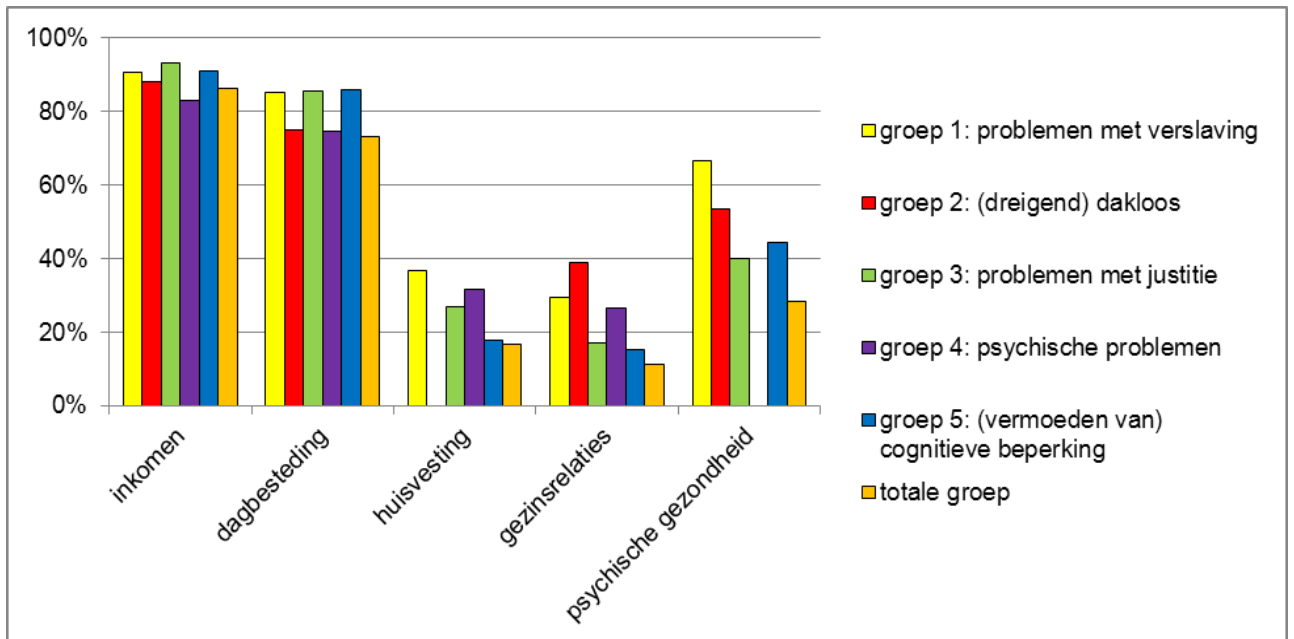

* De oranje balken geven aan waar jongeren met een cognitieve beperking minder goed scoren op de ZRM dan de jongeren zonder cognitieve beperking

2.6 Overzicht van de kenmerken van de groepen

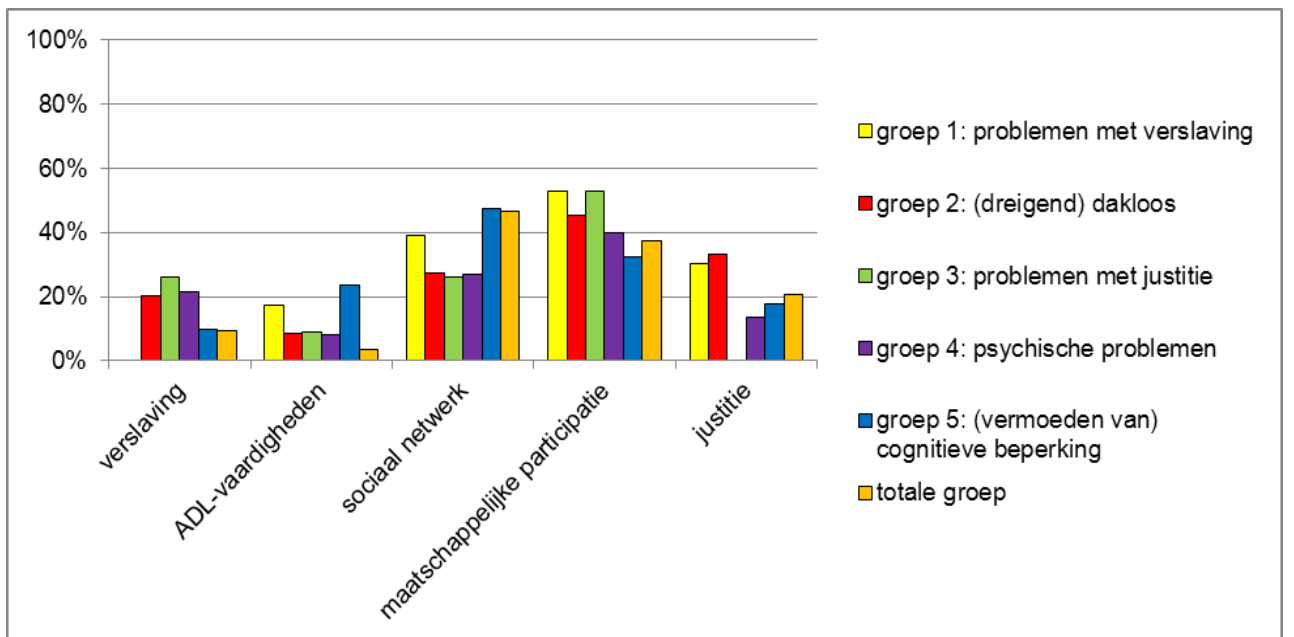
In onderstaande drie figuren (figuur 2a, 2b en 2c) is een overzicht te zien van alle hierboven beschreven klantprofielen en de mate waarin zij problemen ervaren op de ZRM leefgebieden en hoe zij scoren op overige kenmerken als zwangerschap, het hebben van kinderen, (het vermoeden van) een cognitieve beperking en een taalbelemmering. Het ZRM leefgebied fysieke gezondheid is in deze figuren niet weergegeven, omdat er geen verschillen tussen de groepen te zien waren. Een jongere kan in verschillende groepen voorkomen. Zo kan een jongere die problemen heeft met justitie (en dus binnen groep 3 valt) ook problemen hebben met verslaving (groep 1).

Figuur 2a. Vergelijking van de groepen op: inkomen, dagbesteding, huisvesting, gezinsrelaties en psychische gezondheid (% problemen*)

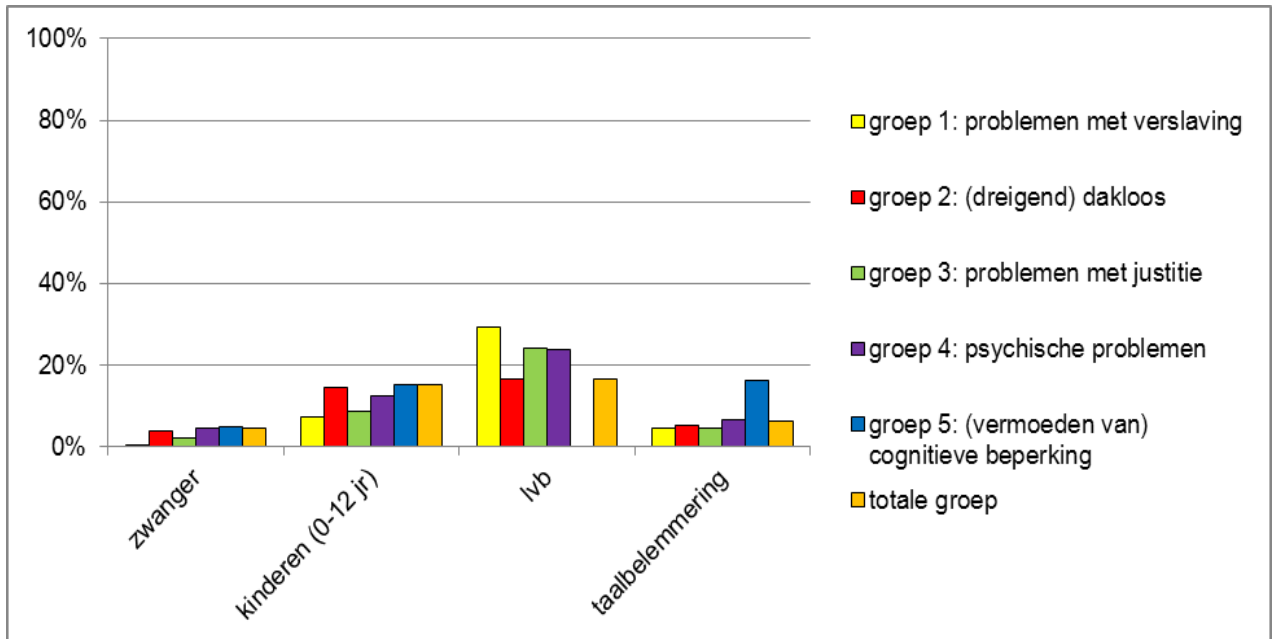
* Problemen met inkomen, dagbesteding, huisvesting en gezinsrelaties is gedefinieerd als een ZRM score van 1 of 2. Problemen met psychische gezondheid is gedefinieerd als een ZRM-score 1 t/m 3

Figuur 2b. Vergelijking van de groepen op: verslaving, ADL-vaardigheden, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie (% problemen)

* Problemen met ADL-vaardigheden en maatschappelijke participatie is gedefinieerd als een ZRM score van 1 of 2. Problemen met verslaving, sociaal netwerk en justitie is gedefinieerd als een ZRM-score van 1 t/m 3.

Figuur 2c. Vergelijking van de groepen op: zwangerschap, kinderen, LVB en taalbelemmering (% ja)

3. Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek stond het onderscheiden van klantprofielen binnen de totale groep jongeren die zich meldt bij het Rotterdamse Jongerenloket centraal. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen gepresenteerd en worden aanbevelingen gedaan voor de toekomst.

Conclusies

De conclusies van het onderzoek zijn tweeledig.

1. Bij de meeste van deze klantprofielen is er vaker sprake van (het vermoeden van) een cognitieve beperking. Jongeren met een licht verstandelijke beperking hebben meer moeite hun leven weer op de rails te krijgen en verdienen extra aandacht in de begeleiding vanuit het Jongerenloket. Tegenwoordig krijgen jongeren bijvoorbeeld een inspanningsperiode van 4 tot 6 weken opgelegd wanneer zij een uitkering aanvragen. In deze periode moeten zij enkele afspraken nakomen, zoals zich inschrijven bij een school, aanmelden op vacaturesites of een afspraak maken bij de huisarts voor doorverwijzing naar een psycholoog. Voor een jongere met een cognitieve beperking kan dit al te moeilijk of in sommige gevallen zelfs onmogelijk zijn zonder hulp.
2. In eerder IVO onderzoek hebben we met succes klantprofielen vastgesteld met behulp van latente klasse analyse van kwetsbare jongeren die zich melden bij het Jongerenloket (Hammink & Schrijvers, 2013). Het huidige onderzoek heeft echter laten zien dat het niet altijd mogelijk is om met latente klasse analyse klantprofielen vast te stellen van de hele groep of subgroepen van jongeren die zich melden bij het Jongerenloket (zie bijlage 1). Op basis van de literatuur is wel vast te stellen dat problemen met verslaving, justitie, huisvesting, licht verstandelijke beperkingen en psychische gezondheid invloed hebben op, of samenhangen met de schoolprestaties en/of de loopbaan van een jongere (De Jong, 2009; King et al., 2006; Moonen & Verstegen, 2006; Smit et al., 2003; Webbink et al., 2008), en daarmee waarschijnlijk ook op de zelfredzaamheid. Wanneer op basis van deze kenmerken subgroepen worden gemaakt en onderling worden vergeleken, dan blijkt dat jongeren in deze klantprofielen inderdaad vaker problemen hebben op verschillende ZRM leefgebieden dan de gemiddelde jongere die zich meldt bij het Jongerenloket.

Aanbevelingen

Bij het vaststellen van klantprofielen van jongeren die zich melden bij het Jongerenloket is het belangrijk voor ogen te houden hoe en of deze in de dagelijkse praktijk kunnen worden toegepast. Het indelen van de jongeren in klantprofielen en het opstellen van een zogenaamde beslisboom met enkele kernvragen over de zelfredzaamheid van de jongere kan wellicht helpen bij het uitstippelen van het vervolgtraject van een jongere. Een vervolgstap zou daarom het opstellen van een beslisboom op basis van deze klantprofielen kunnen zijn. Dit is een schematisch overzicht waarin de jongerencoach enkele kernvragen kan beantwoorden over de zelfredzaamheid van de jongere en zo bij een set van aanbevelingen of aandachtspunten voor het vervolgtraject uitkomt. Een jongere met een cognitieve beperking heeft bijvoorbeeld een

andere aanpak nodig dan een jongere zonder cognitieve beperking. Of voor een jongere met een middelenverslaving kan het van belang zijn eerst de verslaving onder controle te krijgen voordat andere stappen richting school of werk worden ondernomen.

Om na te gaan of het werken met de hier opgestelde klantprofielen helpt bij het vinden van passende ondersteuning voor klanten van het Jongerenloket zou casusonderzoek gedaan kunnen worden. Wanneer jongeren bijvoorbeeld voor een periode van een jaar worden gevolgd kan antwoord worden gezocht op vragen als:

- Welke problemen komen aan het licht tijdens het intakegesprek en biedt de kennis van de opgestelde klantprofielen houvast bij het bepalen van een vervolgtraject?
- Welke begeleiding biedt het Jongerenloket bij deze (combinatie van) problemen en hoe verloopt de afstemming met andere betrokken partijen?
- Leidt deze begeleiding tot het gewenste resultaat (in de meeste gevallen uitstroom naar werk of onderwijs)?

Tot slot

Een belangrijk aandachtspunt voor de praktijk en bij vervolgonderzoek is de mogelijke onderrapportage op verschillende ZRM leefgebieden. Zo bleek uit eerder onderzoek (Hammink & Schrijvers, 2013) dat jongerencoaches het lastig vinden om tijdens het intakegesprek het middelengebruik van een jongere goed in te schatten. Ook is het moeilijk een precieze inschatting van de problemen met justitie te krijgen, omdat jongerencoaches daarbij volledig moeten vertrouwen op de zelfrapportage van de jongere. Zij kunnen niet gemakkelijk informatie over een jongere van de reclassering krijgen. Andere aspecten waarop mogelijk onderrapportage plaatsvindt is de aanwezigheid van een cognitieve beperking en problemen met de psychische gezondheid, wanneer jongeren zich hiervoor schamen of onvoldoende inzicht in de eigen problematiek hebben.

Literatuur

- Barendregt, C., Schrijvers, C., Baars, J., & Van de Mheen, D. (2011). *Zorg voor zwerfjongeren met ernstige problematiek. Onderzoek naar de aansluiting tussen de zorgvraag en zorgaanbod in Rotterdam*. Rotterdam.
- De Jong, W. (2009). *Angst en depressie: over angsten, depressies en aanverwante problematiek bij kinderen en jongeren*.
- Hammink, A., & Schrijvers, C. (2013). *Klantprofielen van kwetsbare jongeren die zich melden bij het Jongerenloket*. Rotterdam.
- King, K. M., Meehan, B. T., Trim, R. S., & Chassin, L. (2006). Marker or mediator? The effects of adolescent substance use on young adult educational attainment. *Addiction*, 101(12), 1730–1740. doi:ADD1507 [pii] 10.1111/j.1360-0443.2006.01507.x
- Moonen, X., & Verstegen, D. (2006). LVG jeugd met ernstige gedragsproblematiek in de verbinding van praktijk en wetgeving. *Onderzoek en Praktijk*, 4(1), 23–28.
- Smit, E., Bohlmeijer, E., & Cuijpers, P. (2003). *Wetenschappelijke onderbouwing depressiepreventie. Epidemiologie, aangrijpingspunten, huidige praktijk, nieuwe richtingen*. Utrecht.
- Webbink, D., Koning, P., & Martin, N. (2008). *Why are criminals less educated than non-criminals? Evidence from a cohort of young Australian Twins*. Den Haag: Centraal Plan Bureau.
- Wits, E., Rodenburg, G., & Knibbe, R. (2007). *Richtlijn voor het opstellen van cliëntprofielen in de verslavingszorg*. Amersfoort.

Bijlage 1. Onderzoeksmethoden

In dit onderzoek zijn twee soorten onderzoeksmethoden uitgevoerd: Latente Klasse Analyse en beschrijvende analyses.

Latente Klasse Analyse

Met behulp van latente klasse analyse (LCA) (McCutcheon, 1987) in het softwareprogramma M-plus is onderzocht of er groepen jongeren zijn die een onderscheidend profiel laten zien op de ZRM-scores. Dit is een analysemethode waarmee jongeren kunnen worden verdeeld in verschillende clusters of klassen, zonder dat van tevoren aannames over de clusterindeling nodig zijn. De ZRM-data bevatte scores (range 1 tot 5) op de 11 ZRM-leefgebieden: inkomen, dagbesteding, huisvesting, gezinsrelaties, geestelijke gezondheid, fysieke gezondheid, verslaving, ADL vaardigheden, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie.

De latente klasse analyse werd uitgevoerd voor zes verschillende groepen:

1. De totale groep jongeren die zich melden bij het Jongerenloket (n=2449)
2. De totale groep jongeren zonder de (zeer) zelfredzame jongeren¹ (n=1889)
3. De totale groep jongeren zonder de kwetsbare jongeren (n=2100)²
4. De totale groep jongeren zonder de zelfredzame jongeren en zonder de kwetsbare jongeren (n=1301)
5. De groep jongeren die zich gemeld heeft tussen 1 september 2012 en 31 december 2012 (n=893)
6. De groep jongeren die zich gemeld heeft tussen 1 januari 2013 en 31 maart 2013 (n=1556)

Voor iedere optie werd de eerste latente klasse analyse uitgevoerd met alle 11 ZRM-variabelen. Vervolgens werden stapsgewijs enkele variabelen verwijderd die geen onderscheidend vermogen hadden voor de profielen, dat wil zeggen dat de gemiddelde score op die ZRM-variabelen weinig verschilde tussen de profielen.

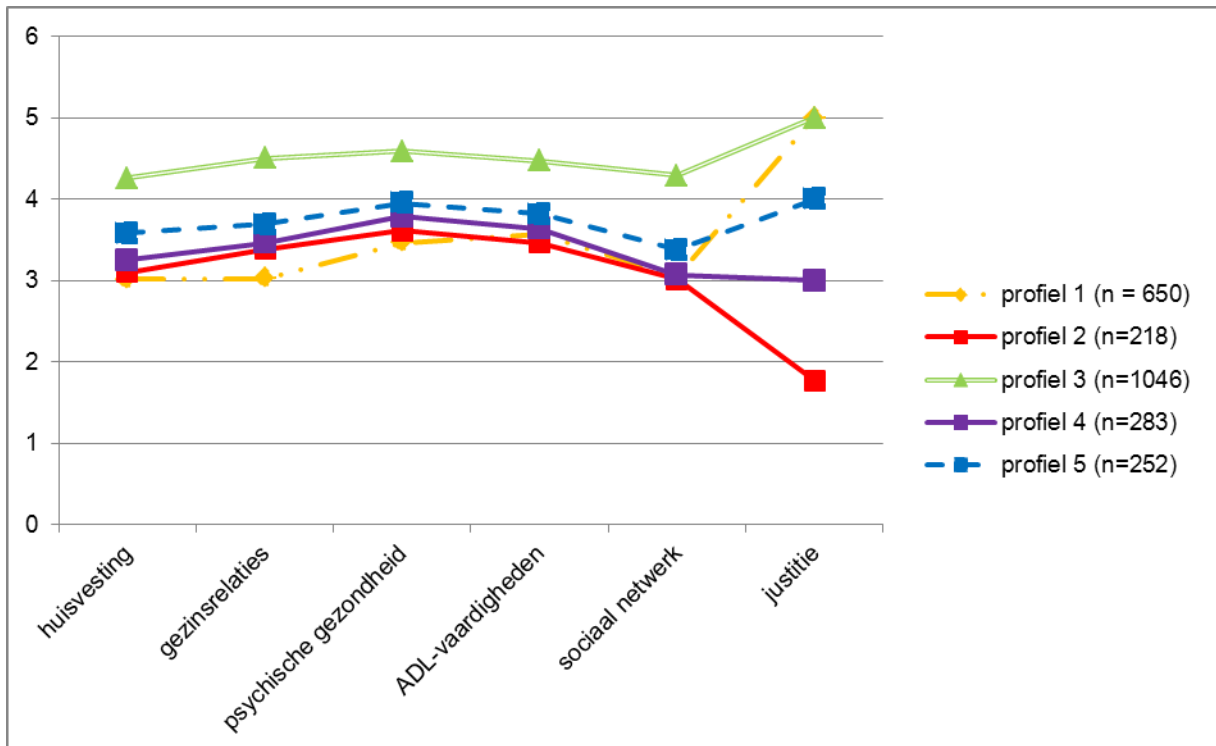
Helaas heeft latente klasse analyse geen praktisch bruikbare profielen opgeleverd van de totale groep jongeren die zich meldt bij het Jongerenloket (zie de figuren hieronder). Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat een score op een leefgebied van de ZRM vaak op verschillende manieren te interpreteren is, waardoor er geen duidelijk definieerbare scorepatronen ontstaan.

¹ De definitie van de (zeer) zelfredzame jongeren was als volgt geformuleerd: *jongeren die een 4 of 5 scoren op alle ZRM-leefgebieden, met uitzondering van inkomen, dagbesteding en maatschappelijke participatie*

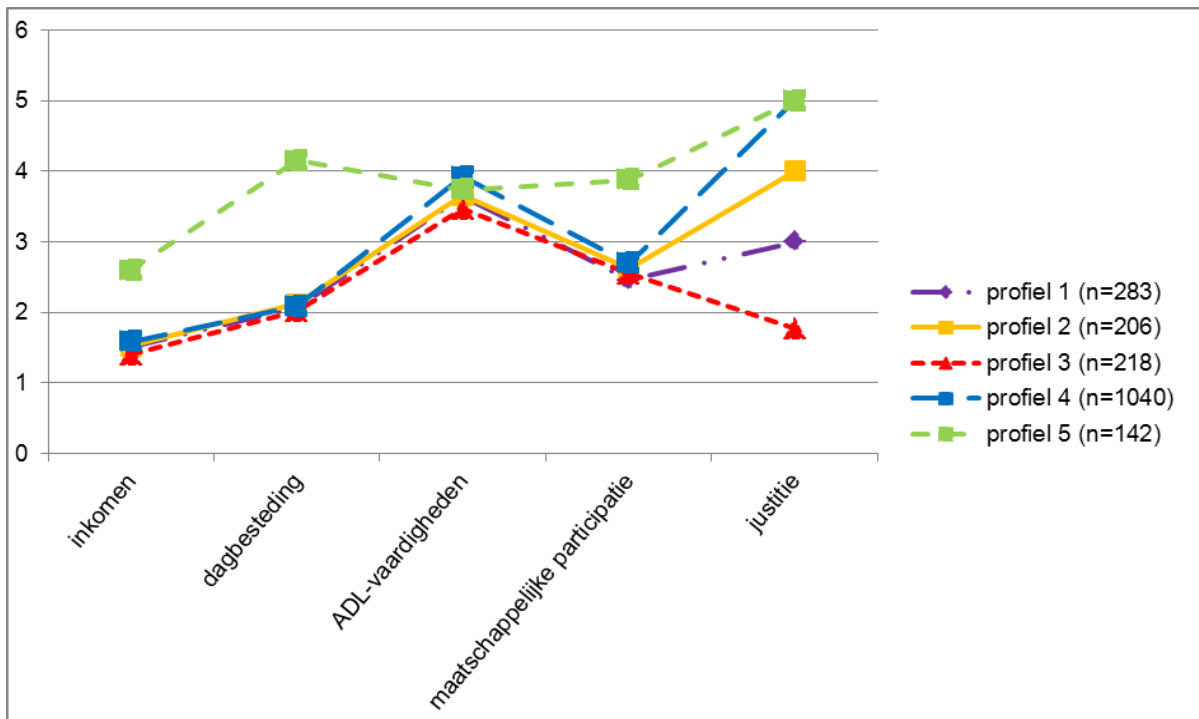
² De definitie van kwetsbare jongeren was als volgt geformuleerd: *jongeren in de leeftijd van 18 tot en met 22 jaar, met problemen op minimaal twee van de vijf primaire leefgebieden (huisvesting, gezondheid, inkomen, dagbesteding of gezinsrelaties), waarbij er in ieder geval sprake is van problemen (ZRM score van 1 of 2) op het gebied van huisvesting of gezondheid.*

Een lage score op het ZRM leefgebied gezinsrelaties kan bijvoorbeeld inhouden dat de jongere mishandeld of verwaarloosd wordt door zijn ouders of broers of zussen, maar kan ook betekenen dat de jongere zijn eigen kind verwaarloost of mishandelt. Uit de latente klasse analyse bleek echter wel dat de score op het leefgebied justitie een belangrijk onderscheid aangaf onder groepen jongeren.

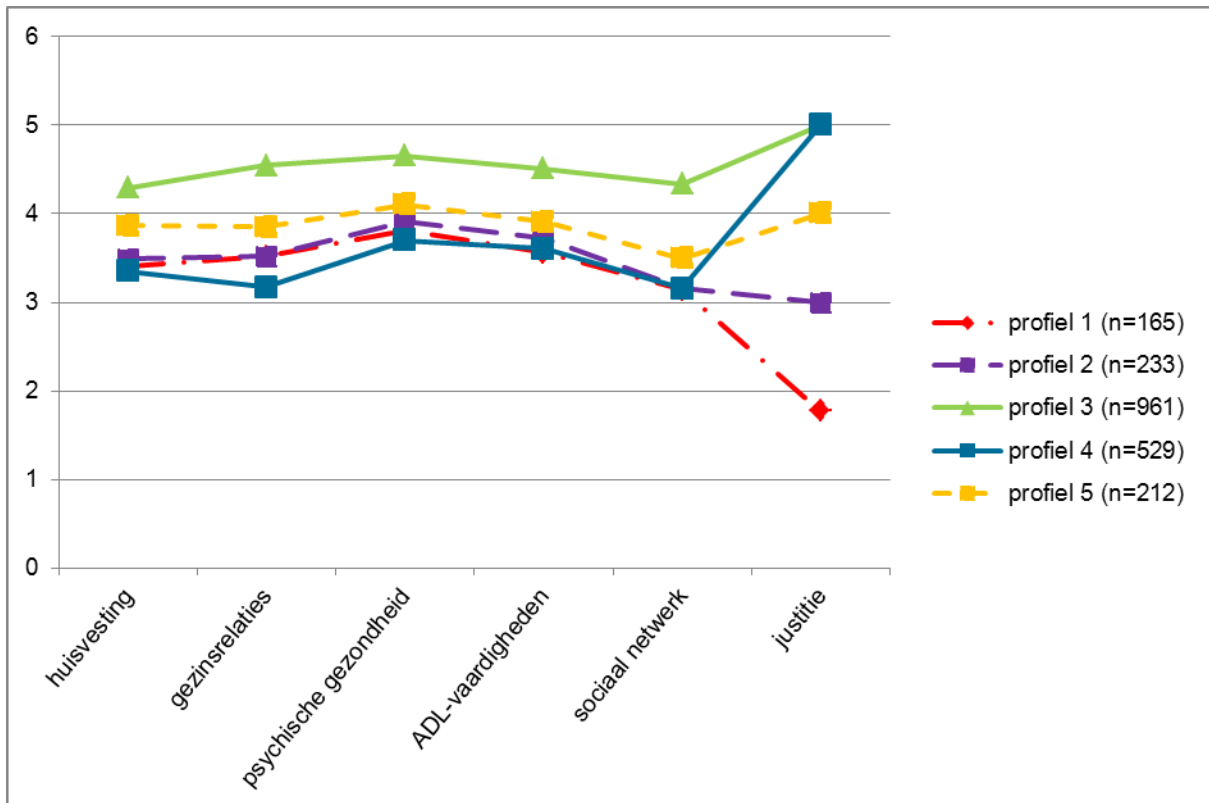
Optie 1: Alle jongeren (n=2449)

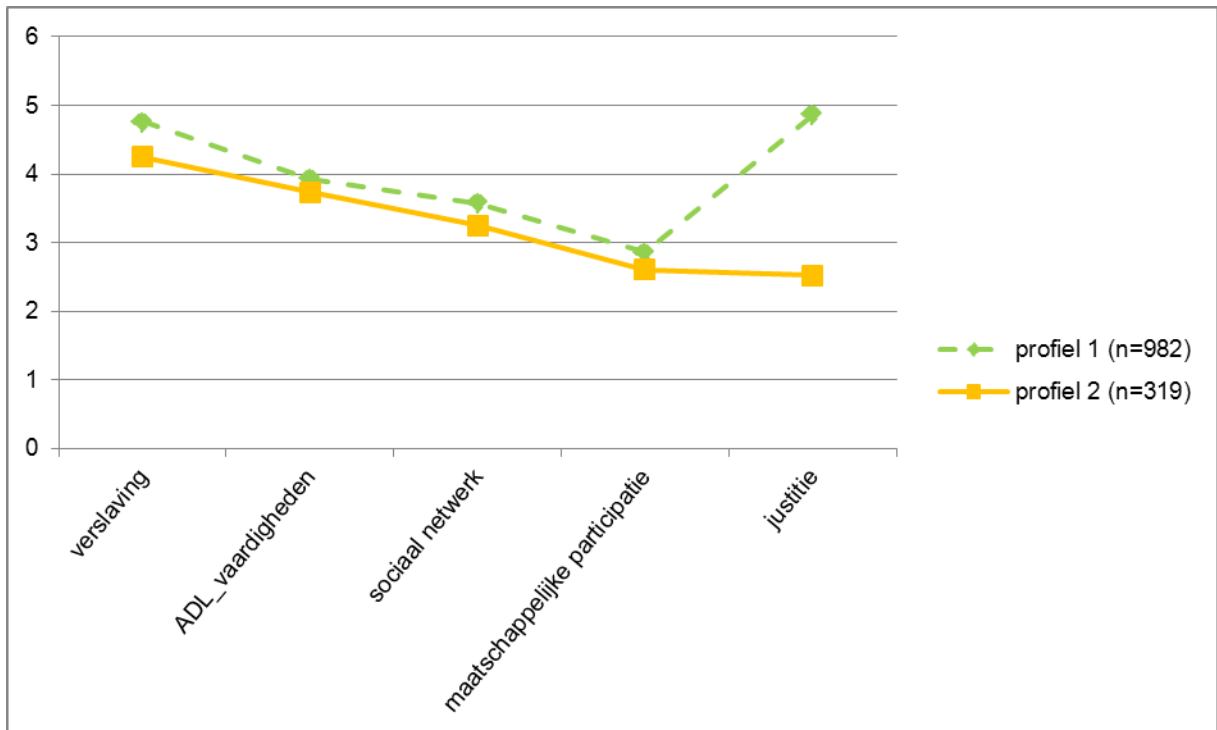
Optie 2: zonder zelfredzame jongeren (N=1889)

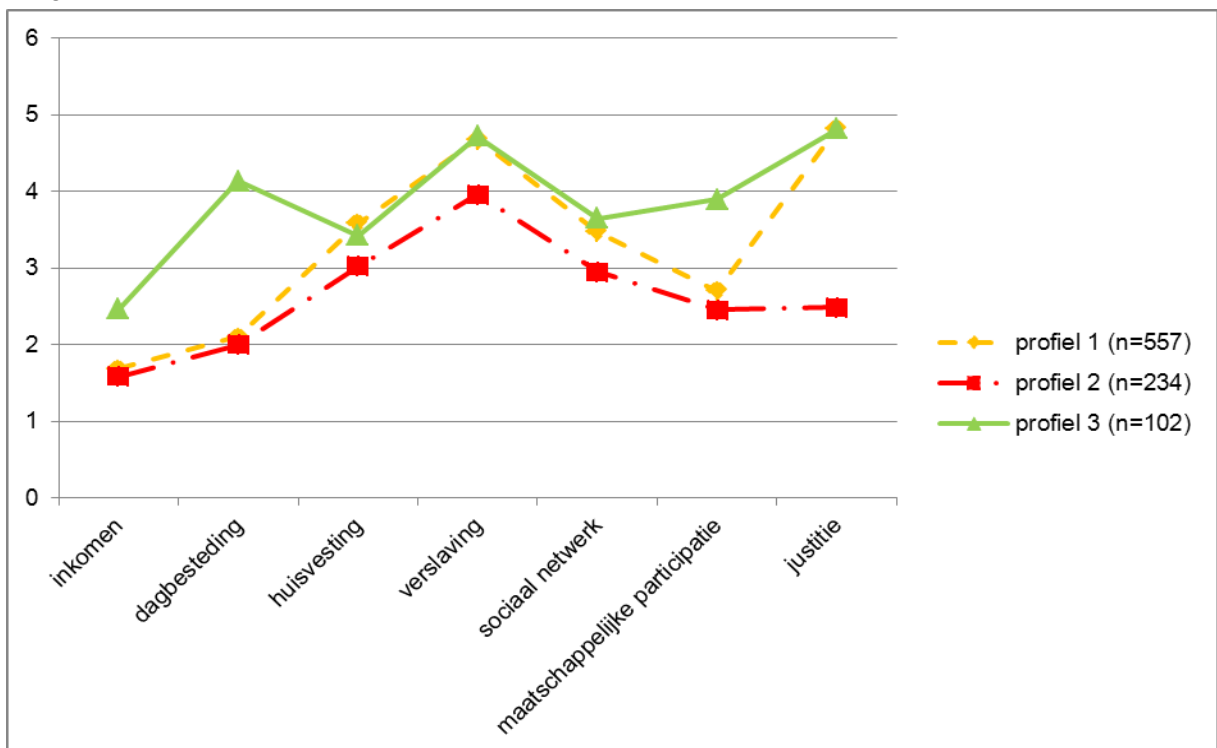
Optie 3: zonder kwetsbare jongeren

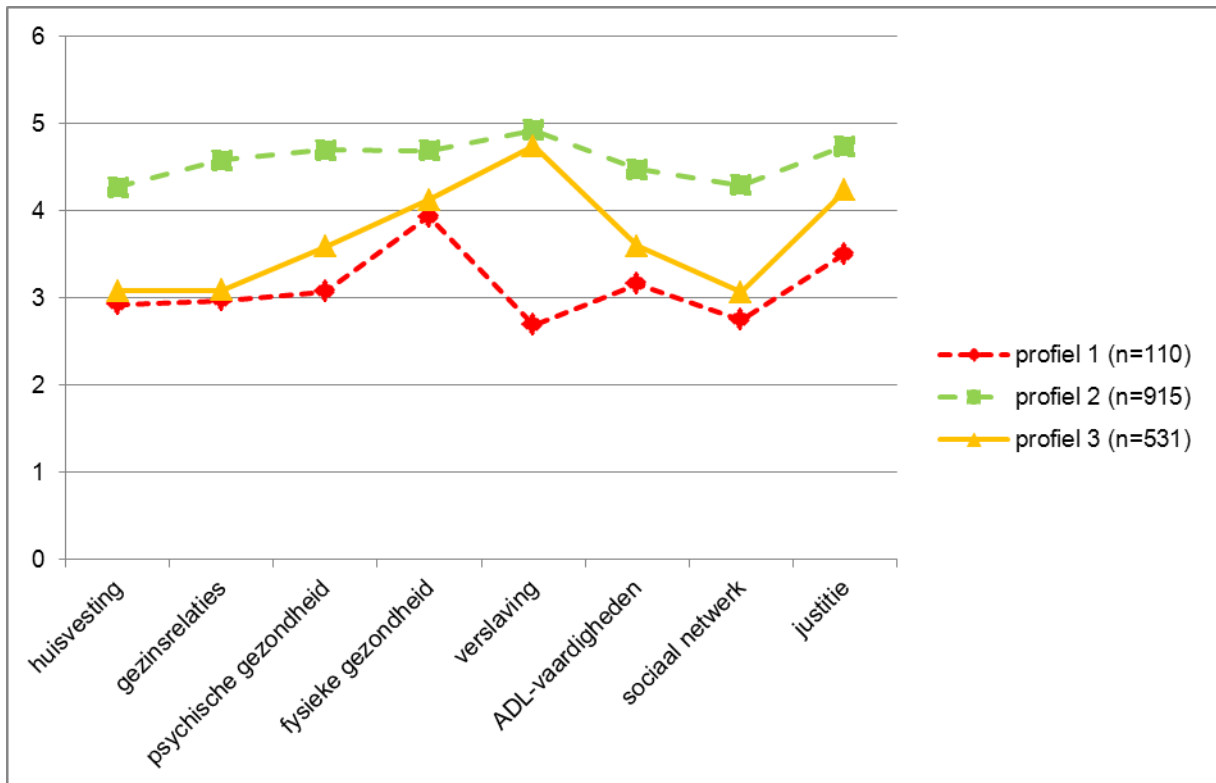
Optie 4: zonder zelfredzame jongeren en zonder kwetsbare jongeren

Optie 5: jongeren die zich voor 1 januari 2013 gemeld hebben bij het Jongerenloket

Optie 6: alleen jongeren die zich na 1 januari 2013 gemeld hebben bij het Jongerenloket

Beschrijvende analyses

Vanwege het gebrek aan bruikbare klantprofielen die met behulp van de latente klasse analyse zijn opgesteld, zijn aanvullende analyses uitgevoerd naar klantprofielen die vooraf zijn vastgesteld op basis van de volgende kenmerken: (vermoeden van) cognitieve beperking, problemen met justitie, verslaving, huisvesting, psychische problemen of multiproblematiek (problemen op drie of meer ZRM leefgebieden). Dit zijn kenmerken waarvan bekend is (uit literatuur of praktijk) dat zij specifieke aandacht nodig hebben, omdat de gevolgen voor de zelfredzaamheid op korte en/of lange termijn relatief groot zijn. Inzicht in de kenmerken van deze groepen kan helpen de ondersteuning van deze jongeren te verbeteren.

Om na te gaan hoe deze klantprofielen zich onderscheiden van de overige jongeren zijn statistische toetsen uitgevoerd, namelijk chi-square toetsen voor dichotome variabelen en categoriale variabelen, en ANOVA voor de continue variabelen (ZRM-scores). Alle vergelijkende analyses zijn uitgevoerd in SPSS 20.0. Door de groepsgrootte (n=2449) kan een klein verschil tussen twee groepen al significant verschillend zijn. We hebben er daarom voor gekozen om alleen de verschillen in gemiddelde ZRM scores groter dan 0,6 te rapporteren (bij een score met een range van 0 tot 5).